

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์ต่อยอด

วัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท

A Model of Creative Tourism Development for Cultural Preservation of Lao Klang in Kud Jok, Chinat Province

จิตาภา บำรุงศิลป์¹

รัศมี อิสลาม²

พิศาล แก้วอยู่³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท 2. เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท และ 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบและกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 5 ราย ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 5 ราย รวมจำนวน 10 ราย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนลาวครั้งบ้านกุดจอกเป็นกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่โดดเด่นและมีทุนทางสังคมที่น่าสนใจ ประกอบไปด้วย ทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม โดยชุมชนเห็นว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้การอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมของลาวครั้ง บ้านกุดจอกให้ประสบผลสำเร็จ คือ ทุกคนจะต้องร่วมกันในการวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และมีการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด สำหรับศักยภาพ พบว่า สำหรับศักยภาพด้านท่องเที่ยว ชุมชนมีศักยภาพในด้านการจัดการท่องเที่ยว

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพฯ

² อาจารย์สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพฯ

Corresponding: E-mail address: rasmee.i@chandra.ac.th

³ อาจารย์สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพฯ

3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมด้านการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง

สำหรับรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้าน กุดจอก จังหวัดชัยนาท ผลจากการวิเคราะห์ร่วมระหว่างการศึกษาที่กล่าวมาจะประกอบไปด้วย มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน ขั้นที่ 2 ต้องเสริมและยก ระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ขั้นที่ 3 การจัดกิจกรรมใหม่ ๆ จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงผสมผสานวิถีถิ่น และวิถีไทยเข้าด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ และขั้นที่ 4 การท่องเที่ยวควรจะเป็นไปในลักษณะการสร้างสรรคที่จะส่งผลบวกและเกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนให้มากที่สุด

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, การอนุรักษ์วัฒนธรรม, รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to study Lao Klang ethnic group in terms of the cultural heritage, the ways to preserve cultures, the tourism potential, the local inhabitants' participation in cultural preservation and tourism behaviors, to explore Thai tourists' needs for a creative tourism, and to propose a model of creative tourism development for cultural preservation of Lao Klang in Kud Jok, Chinat province.

For the data accumulation, ten key informants including five community leaders and five local product leaders were deeply interviewed, and the content analysis were employed to analyze the data. The findings showed that Lao Klang in Kud Jok had outstanding and unique ethnical identities. Also, its social heritages including people, institutions, wisdoms and culture were very interesting. The most important factor in Lao Klang's cultural preservation was the people's cooperation in planning and operating a tourism system, getting benefits, and distributing incomes to the community as much as possible. Regarding the potential for the tourism management, it was found that Lao Klang community had the potential for economy, society, and environment. For the tourism behaviors, it was indicated that most of the tourists travelled to Lao Klang community because they would like to join and study its traditions and cultures. Moreover, most of them were the organized mass tourists.

With regard to a model of creative tourism development for cultural preservation of Lao Klang in Kud Jok, Chinat province, it was shown that its process consisted of four steps: 1) Finding a community unique identity, 2) Improving local wisdoms to a creative development, 3) Creating tourists' activities and 4) Implementing the creative tourism to benefit the community and the tourists.

Keywords: Creative Tourism, Cultural Preservation, A Model of Creative Tourism Development

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยตลอดระยะเวลากว่า 40 – 50 ปี รัฐบาลทุกรัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (Enhancing Competitiveness) เพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศแถบเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศอาเซียนต่างก็ได้มีการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของตนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การจัด การท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการที่จะต้องผสมผสานควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในทุกมิติ ทั้งเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิม (Classic tourism) ที่มุ่งเน้นการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวแบบเน้นจำนวน (Mass tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวนี้ แม้จะมีแนวโน้มสูงขึ้น และสร้างผลประโยชน์ให้กับประเทศอย่างมาก มาย แต่ก็มีผลในเชิงลบ คือ จะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ไม่สมดุล ก่อให้เกิดหรือสร้างขึ้นมาใหม่ของทรัพยากรธรรมชาติ จึงมีผลทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลง และเกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ เพราะในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวหรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับอยู่อย่างจำกัด จึงทำให้เกิดผลทางลบกับแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น แนวคิดใหม่ที่จะตอบสนองการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ จึงได้ถูกเสนอขึ้นเพื่อที่จะหารูปแบบการท่องเที่ยวประเภทอื่นที่เหมาะสมและหาแนวทางนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อการท่องเที่ยว โดยไม่สร้างผลกระทบทางลบเหมือนที่ผ่านมาสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 - 2560 ที่กำหนดแนวทางขับเคลื่อนสู่แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เชื่อมต่อกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่ระบุถึงการต่อยอดพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและนำเสนอสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ผูกโยงระหว่างวิถีชุมชนกับวิถีไทยให้มีความสอดคล้อง โดยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการและเป็นระบบด้วยการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานความสมดุลใน

การท่องเที่ยวทั้งในเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และภาคประชาชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่น

สำหรับแนวคิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่นั้น คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีความตั้งใจที่จะเลือกมาท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่จุดหมายปลายทางจริง ไม่ใช่เป็นการมาท่องเที่ยวไปยังที่สถานที่ตามกระแสนิยม โดยการจะตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพนั้นควรที่จะมีการนำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการที่แตกต่างของนักท่องเที่ยวรายบุคคล โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งด้านภาครัฐ ผู้ประกอบการและชุมชนร่วมกันพัฒนาการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว และรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลายหน่วยงานของไทยกำลังให้ความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (Wurzburger, 2010 อ้างถึงใน Richards and Raymond, 2000) ด้วยรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่กล่าวมานี้ จึงส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวและชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยทั้งในแง่เศรษฐกิจของท้องถิ่น และการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมถิ่น ตลอดจนวัฒนธรรมและระบบนิเวศในท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางการท่องเที่ยวอย่างความยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่จึงมุ่งเน้นการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจากชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าให้กับท้องถิ่นและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนเกิดการผลิตสินค้าท้องถิ่นซึ่งเป็นการกระจายรายได้ให้ชุมชน เพราะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่สามารถจะสร้างความยั่งยืนให้แก่การท่องเที่ยวได้ ทั้ง 3 มิติ ที่ถือว่าเป็นเสาหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นอกจากจะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวแล้วยังช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนที่สามารถรักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตน รวมทั้งยังคงสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ไว้ได้อีกด้วย รูปแบบและลักษณะของการท่องเที่ยวดังกล่าวแล้วยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาศักยภาพการสร้างสรรคของตนไปร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความจดจำประทับใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ของการท่องเที่ยว และโดยการท่องเที่ยวแนวใหม่นี้นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยวแล้วยังถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะรักษาความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

ลาวครั้งเป็นหนึ่งในกลุ่มชนในตระกูลไท-ลาวกลุ่มหนึ่ง ซึ่งสันนิษฐานว่ามีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองภูคังทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว ได้มีการอพยพเข้ามาหลายยุคหลายสมัย โดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ ที่อพยพมากที่สุด คือ คราวอาณาจักรล้านช้างลุ่ม เป็นเหตุให้ชาวลาหลายชนเผ่าต้องถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่บริเวณภาคกลางของไทย ลาวครั้งเป็นคนลาวมาจากเมืองหลวงพระบาง เมื่อปี พ.ศ. 2427 ผู้นำกลุ่มลาวครั้ง ได้ย้ายถิ่นฐานจากบ้านเขากระจิว จังหวัดกาญจนบุรี มายังบริเวณบ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท ลาวครั้งบ้านกุดจอกมีนิสัยรักความสงบ มีความโอบอ้อมอารี เป็นชาวพุทธที่ยึดมั่นในศาสนา รัก

อิสระ มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ มีความผูกพันในระบบเครือญาติ เผ่าพันธุ์ เคารพผู้อาวุโส เป็นชาติพันธุ์ที่มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และมีเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นคำสอน นิทาน วรรณคดี ความเชื่อประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรมและภูมิปัญญาต่าง ๆ จึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีทุนทางสังคมที่ควรไว้แก่การฟื้นฟูอนุรักษ์ จึงได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ลาวครั้งบ้านกุดจอกในปี 2554

แต่อย่างไรก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมา ชุมชนดังกล่าวยังไม่ได้มีการสำรวจค้นหาและดึงศักยภาพของชุมชนทางวัฒนธรรมเหล่านี้ออกมาอย่างเป็นระบบ และยังไม่มียุทธศาสตร์ (Policy) ของท้องถิ่น, แผน (Plan) และแผนงาน (Planning) อย่างเป็นระบบ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นพื้นบ้าน เพื่อการสร้างเอกลักษณ์และการผลิตผลิตภัณฑ์สินค้าในท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน ทั้งนี้ที่ผ่านมาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นที่บ้านกุดจอกยังเป็นการเดินทางมาเพื่อดูและชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น แล้วก็จากไป แต่ยังขาดการท่องเที่ยวที่มีอุปนิสัยและเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแก่นแท้ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การรักษางานและอนุรักษ์ในวัฒนธรรมของตน และยังไม่มีการกำหนดเส้นทางและรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนให้กับนักท่องเที่ยว

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษา 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท 2. เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท และ 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบและกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบและกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ คือ 1) ข้อค้นพบจากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาทอย่างมีศักยภาพและอย่างยั่งยืน 3) เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าของผู้สนใจและนักวิจัยต่อไป

2. ด้านสังคมและชุมชน คือ 1) หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท สำนักงานการท่องเที่ยวอำเภอหนองมะโมง สามารถนำผลการวิจัยเป็นฐานข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในชุมชน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในชุมชนบ้านกุดจอก อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยให้สัมพันธ์เชื่อมโยงและอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวลาวครั้ง และการพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมประจำพื้นถิ่นสามารถนำแผน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองได้ 4) ชุมชนบ้านกุดจอกมีความรักและหวงแหนวัฒนธรรมลาวครั้งในท้องถิ่นของตนเองและช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเอง 5) ชุมชนบ้านกุดจอกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นักท่องเที่ยวมีจำนวนมากขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

ปี พ.ศ.2544 องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ออกประกาศว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม (The UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพิทักษ์รักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยในปีต่อมา UNESCO ได้ริเริ่มโครงการพันธมิตรนานาชาติ เพื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Global alliance for cultural diversity) เพื่อให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสนทนาระหว่างวัฒนธรรมได้เกิดขึ้นจริง อันจะเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมในเกิดสันติภาพและความยั่งยืนของชุมชนและโลก นอกจากนี้จะมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น เพื่อสร้างสันติภาพและความยั่งยืนของชุมชนในระดับนานาชาติด้วยการเชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้ว องค์การยูเนสโกได้กล่าวถึงความเป็นไปได้ในการสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (Creating new tourism opportunities) ที่นักท่องเที่ยวจะสามารถรับและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเมืองนั้นๆ ทั้งวัฒนธรรมในลักษณะที่จับต้องได้ และที่เป็นนามธรรม (Tangible and Intangible cultural) โดยผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเอง โครงการเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวแนวใหม่ของยูเนสโกจึงเน้นถึงความผูกพัน (Engaged) ผ่านประสบการณ์จริง (Authentic experience) ซึ่งเป็นการ

ส่งเสริมกิจกรรมที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในลักษณะทางวัฒนธรรมของเมืองที่ไปเยือน (Active understanding of the specific cultural features of a place) ซึ่งทิศทางด้านนี้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ คำว่า Creative tourism บัญญัติขึ้นโดยคริสปินเรย์มอนด์ (Crispin Raymond) และเกร็กริชาร์ด (Greg Richards) ซึ่งกล่าวว่าเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่มาเยือนประเทศแถบเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คำว่า “Creative tourism” เป็นคำที่เหมาะสมเพื่อใช้เรียกพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวที่ให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรม นามธรรมมากขึ้น คริสปินเรย์มอนด์และเกร็กริชาร์ดได้ร่วมกันกำหนดนิยามการท่องเที่ยวแนวใหม่นี้ว่า Creative tourism (การท่องเที่ยวสร้างสรรค์) หมายถึง การท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ของตนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว (“Tourism which offer visitors the opportunities to develop their creative potential through active participation in courses and learning experiences which are characteristic of the holiday destination where they are undertaken”) (Richards and Raymond. 2000)

มุทริกา พุกษาพงษ์ (2555 : 45) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะในเรื่องวิถีการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ อาหารการกิน ศิลปหัตถกรรม และอื่น ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนและผู้คนเจ้าของพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ ผ่านการพูดคุยสนทนา และผ่านกิจกรรมทดลองปฏิบัติต่าง ๆ เช่น ทดลองทำอาหาร ทดลองทำศิลปะ หัตถกรรม หรือทดลองใช้ชีวิตตามอย่างผู้คนในชุมชน หรือการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ซึ่งจะทำให้เข้าใจในวัฒนธรรม อันมีเอกลักษณ์ของผู้คนและสถานที่นั้น ๆ ผ่านประสบการณ์ตรง เรียกว่า เป็นเวทีการเรียนรู้แบบมีชีวิตนั่นเอง

นาฬิกอติภัก แสงสนิท (2558) ได้กล่าวถึง นโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับเจ้าของสถานที่ และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเท่านั้น"

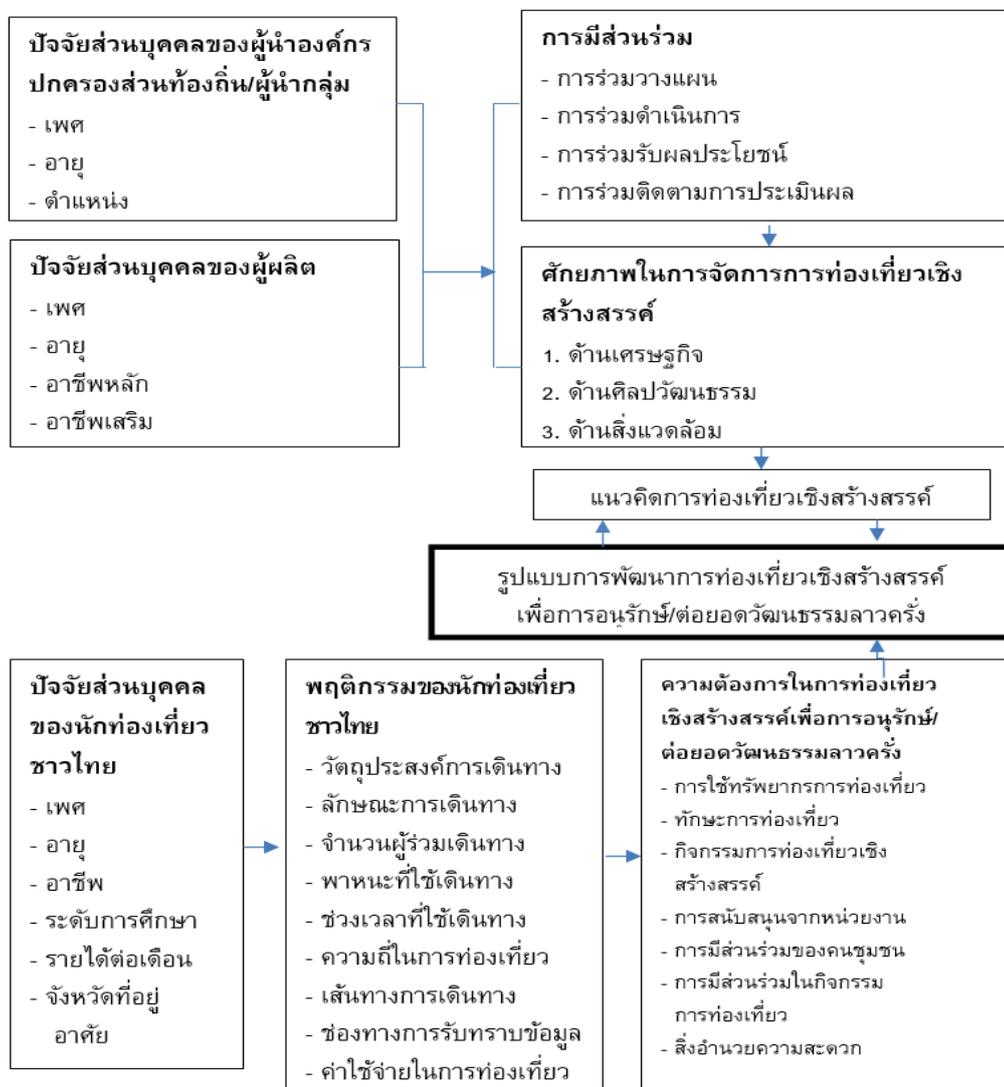
สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2555) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ว่าการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง โดยผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวซึ่งนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่นั้น ๆ มาต่อยอด และสร้างมูลค่าเพื่อสร้างสรรค์ประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เป็นทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวของโลกปัจจุบันที่มีจุดหมายเพื่อการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม และเชื่อว่าจะช่วยให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของความหลากหลายในวัฒนธรรม ซึ่งนอกจากจะเป็นการเสริมแรงให้กับการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนของตนเองแล้ว ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของการสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อนำประสบการณ์ที่ได้จากการท่องเที่ยวไปใช้ในวิถีชีวิต

กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคล จำนวน 10 คน
2. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามที่ใช้สอบถามพฤติกรรม และความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้านกุดจอก และเข้าร่วมประเพณีสำคัญต่าง ๆ ที่บ้านกุดจอก สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน จังหวัดที่อยู่อาศัย ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวและการเข้าร่วมประเพณีสำคัญต่าง ๆ ที่บ้านกุดจอก มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเดินทาง ลักษณะของการเดินทางจำนวนผู้ร่วมเดินทาง พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ช่วงเวลาที่ใช้ในการเดินทาง ความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว เส้นทางในการเดินทาง ช่องทางในการทราบข้อมูลการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวโดยประมาณ เป็นต้น ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรม โดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคอร์ท (Likert) กำหนดระดับความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรม เป็น 5 ระดับ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 107 - 108)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคล เกี่ยวกับสภาพการณ์การอนุรักษ์วัฒนธรรม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรม และศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทีมผู้วิจัย จำนวน 2 คน และผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้คำตอบตามประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับ หัวข้อการวิจัย และจุดประสงค์ทั้ง 3 ข้อที่ได้ตั้งไว้ เพื่อใช้เป็นแนวคิดหลักที่จะนำไปใช้ในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณต่อไป
2. การจัดกิจกรรมและสร้างการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยจัดกิจกรรมให้เป็นลักษณะ DIY โดยมีครูภูมิปัญญาเป็นผู้สาคิดและสอน แล้วให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการร่วมลงมือทำในกิจกรรมเสริมทักษะและสร้างประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) หลังจากผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ก็ได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดแบ่งและเรียบเรียงข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ เพื่อจะนำไปเป็นแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน (Grounded theory) ใช้สำหรับการสร้างคำถามในแบบสอบถามเชิงปริมาณต่อไป และในขณะเดียวกันข้อมูลยังได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้เพื่อเป็นข้อสรุปในการนำเสนอรูปแบบและกระบวนการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจุดประสงค์ข้อที่ 3 ด้วย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั่ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท

ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั่ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาทของผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นขั้นตอน ที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลจากผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 5 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนและการจัดทำแผนงานเพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั่ง นับว่ามีประสิทธิภาพ เพราะมีการกำหนดนโยบาย มีการวางแผน และแบ่งภาระงานให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตรงตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน บุคลากรในชุมชนยังได้มีการร่วมวางแผนต่อยอดคิดค้น หรือคัดเลือกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มสนใจเข้ามา ร่วมกิจกรรมในชุมชนกุดจอก ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างดี

1.2 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ปรากฏว่าคนในชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้บริหารชุมชนได้ให้ความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อกันมาจนเป็นประเพณี มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้คนในประเทศและต่างประเทศที่ชื่นชอบศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิตดั้งเดิม เดินทางเข้ามาชื่นชมสัมผัสเรียนรู้แสวงหาประสบการณ์ และจะมีส่วนช่วยส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก การจัดงาน “ลาวครั่งสัมพันธ์ ชาติพันธุ์รำลึก” ซึ่งมีลักษณะเป็นการชุมนุมของกลุ่มชาติพันธุ์ คือ ลาวครั่ง จากสถานที่ต่าง ๆ จะช่วยดึงดูดใจให้ผู้คนจากที่ต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดชัยนาท จังหวัดอื่น ๆ และชาวต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวและร่วมกิจกรรมกับชุมชนกุดจอก ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน ปรากฏว่า มีการกระจายผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจสู่ผู้คนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม และไม่กระจุกอยู่กับใครคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่นองค์กรท้องถิ่นก็ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยความสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพในการท่องเที่ยวของชุมชนให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันประชาชนในชุมชนก็ได้ รับผลประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ

สังคม และสิ่งแวดล้อม คือ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความอยู่ดีกินดีมากขึ้น ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการพัฒนาอาชีพ เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน จะได้รับคำแนะนำจากนักท่องเที่ยวในด้านการผลิตและการสร้างสรรค์งาน เป็นต้น และนอกจากนี้ยังสามารถที่จะนำเสนอศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นในการดึงดูดและกระตุ้นให้มีผู้คนและนักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาท่องเที่ยวเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชุมชนมากขึ้น

2. ข้อมูลศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลจากผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 5 คน และผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 5 คน ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนสามารถที่จะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในด้านต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดเป็นรายได้จากพื้นฐานวิถีชีวิตที่มีการปฏิบัติอยู่เป็นปกติในชีวิตประจำวัน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนช่วยสนับสนุนส่งเสริมอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม ส่งผลให้คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ในการผลิตสินค้าภูมิปัญญาออกมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว และชุมชนยังสามารถทำให้เกิดรายได้ในด้านอื่นๆ เช่น ร้านอาหาร และกำลังจะพัฒนาไปสู่ที่พัก หรือแม้แต่สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานทางการท่องเที่ยว

2.2 ด้านสังคม กลุ่มชุมชนชาวลาวครั้ง บ้านกุดจอก มีการจับกลุ่มอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ชาวบ้านในชุมชนสร้างสรรค์สังคมในแต่ละกลุ่มขึ้นมา ชาวบ้านตระหนักถึงประโยชน์ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เนื่องจากเห็นถึงความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มและร่วมทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม ทำให้เกิดประโยชน์ในด้านจิตใจ การรู้จักสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมชุมชนอื่น แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนจะเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย จนกลายเป็นพลังในการสร้างฐานความรู้สำหรับการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนกุดจอกทำหน้าที่ในการช่วยกันดูแลรักษาและปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้อยู่ในสภาพที่สวยงามเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงชีพ ความสะอาด สบายในความเป็นอยู่และความปลอดภัยในชีวิต ชุมชนตระหนักว่าหากจัดการสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีระบบที่นักท่องเที่ยวก็จะสนใจและเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น และการเข้ามาท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวได้ดี สิ่งแวดล้อมและสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานของหมู่บ้านกุดจอกอยู่ในระดับที่ดี มีเส้นทางสัญจรหลัก 2 เส้นทางเข้าไปในหมู่บ้าน และสามารถวนเป็นวงรอบได้ ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ภายในหมู่บ้านเป็นไปอย่างสะดวกสบาย

3. รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านกุดจอก ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

3.1 องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คนในชุมชนบ้านกุดจอก 2) ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมในท้องถิ่น 3) หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุน 4) ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน 5) นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.2 คุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มี 5 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ 3) การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็ก 4) นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้มีประสบการณ์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 การดำเนินการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนมี 5 ขั้นตอน คือ 1) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล 3) การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ 4) การใช้มีตริภาพเชิงสร้างสรรค์ และ 5) การเรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชน

กิจกรรม DIY ที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมปฏิบัติและสร้างสรรค์ ประกอบด้วย กิจกรรมการทอผ้า กิจกรรมปักผ้าต้นผ้าด้วยมือ กิจกรรมทำขนมพื้นบ้าน กิจกรรมการสีข้าวกล้องปลอดสาร และกิจกรรมจักสานใบมะพร้าว

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านกุดจอก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท แสดงให้เห็นถึงความสามัคคี ความตระหนักสำนึกในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ และความพร้อมในการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดมีการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะหมู่บ้านกุดจอกได้รับยกย่องให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ผู้นำองค์กร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จึงได้รับนโยบายจากจังหวัดให้ฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมลาวครั้ง จึงมีการวางแผนกำหนดภาระงานให้กับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในงานด้านต่าง ๆ สำคัญเกิดจากการวางแผนที่ดี เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทำตามแผนงานที่กำหนดการวางแผนจึงเริ่มจากการประชุมภายในหมู่บ้าน เพื่อกำหนดกรอบการทำงาน ก่อนเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมเพื่อแบ่งภาระงานตามความถนัดและความสามารถ

ส่วนการมีส่วนร่วมดำเนินงาน การดำเนินงานต่างๆ ทำด้วยความร่วมมือร่วมใจกันของคนในการดำเนินการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อกันมาจนเป็นประเพณี มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้คนในประเทศและต่างประเทศที่ชื่นชอบศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิตดั้งเดิม เดินทางเข้ามาชื่นชมสัมผัสเรียนรู้แสวงหาประสบการณ์ และจะมีส่วนช่วยส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (ธีระ สิ้นเดชารักษ์ และ วิชาญ กิตติรัตนพันธ์, 2565).

ในขณะเดียวกัน ข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ได้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ที่มีจุดประสงค์หลัก คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และได้มีมติจากที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานองค์กรชุมชนจังหวัดชัยนาท (คปอ.) ร่วมกับเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) โดยกำหนดให้หมู่บ้านกุดจอกจัดเวทีวิเคราะห์ศักยภาพตำบลเศรษฐกิจและทุนชุมชนตำบลกุดจอก โดยให้ดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน “เที่ยวบ้านเพื่อน เยือนวิถีชีวิตชุมชนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาลาวครั้งตำบลกุดจอก” เพื่อต้องการยกระดับหมู่บ้านกุดจอกให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และยกระดับอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้คงอยู่ พร้อมทั้งพัฒนาระบบเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้น แบบ “ผลิตเอง กินเอง ขายเอง” โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ของคนตำบลกุดจอก คือ “สืบสานประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญา พัฒนาระบบกลไกตลาดสินค้าชุมชน ด้วยวิถีชีวิตของคนกุดจอก” จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมมือกันในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวครั้งโดยเชื่อมโยงกับการผลิตสินค้าภูมิปัญญาจากวัฒนธรรมพื้นถิ่นเพื่อเป็นการสร้างรายได้พร้อมๆ กับ การอนุรักษ์วัฒนธรรม

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะปรากฏว่า มีการกระจายผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นธรรม และได้รับความพึงพอใจจากประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้านกุดจอกเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่เป็นงานหัตถกรรมที่มีความสวยงามโดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โครงการ OTOP ของกรมการพัฒนาชุมชนที่ร่วมกับ

หมู่บ้านกุดจอกที่ผ่านมา มีผลงานเป็นรูปธรรมและมีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน บริหารงบประมาณได้คุ้มค่าและตอบสนองตรงตามความต้องการของผู้ผลิต สินค้า OTOP และประชาชน โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนควบคู่ไปกับการยกระดับความสามารถในการบริหารจัดการของผู้ผลิต ตั้งแต่การพัฒนาคน พัฒนาระบบการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาอาชีพตามหลักการพัฒนาชุมชน และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดี จึงได้รับการคัดสรรและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น จัดสถานที่ให้ทำการจำหน่ายสินค้าหรือแสดงสินค้าตามหน่วยงานและสถานที่ต่าง ๆ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย จึงสามารถเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิต และยังสามารถพัฒนาเป็นอาชีพหลักหรือธุรกิจของครอบครัวได้อีกด้วย ส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านกุดจอก มีความพอมีพอกิน อยู่ดีกินดีจนถึงระดับมั่งมีศรีสุข สังคมเกิดความสงบสุข มีความสมานฉันท์ เกิดความมั่นคงและความเข้มแข็ง แก่เศรษฐกิจฐานรากของประเทศต่อไป

2. ความคิดเห็นด้านศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท

2.1 ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของหมู่บ้านกุดจอก ด้านเศรษฐกิจ การมีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ OTOP และการเข้ามาของนักท่องเที่ยวในชุมชนเกิดมีธุรกิจอื่น ๆ ตามมา เช่น ร้านอาหาร การขนส่งและการเดินทางภายในชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน นอกจากนี้ การส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนยังสามารถสร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะคนรุ่นใหม่จะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งในท้องถิ่นของตนเองและนอกท้องถิ่น ฉะนั้น ความอยากรู้อยากเห็น อยากปฏิบัติ จึงกลายเป็นแรงกระตุ้นให้คนสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในตำบลนี้อย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2.2 ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของหมู่บ้านกุดจอก ด้านสังคม พบว่า จุดแข็งเกี่ยวกับทรัพยากรด้านมนุษย์ และศิลปวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ คนในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ รวมทั้งอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อมาสอดแทรกในผลิตภัณฑ์ที่นับว่าเป็นสินค้าท้องถิ่นที่สำคัญของหมู่บ้านกุดจอกได้เป็นอย่างดี และสามารถรวมกลุ่มผู้ผลิตสินค้าท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเข้มแข็ง และเพิ่มพูนศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันหมู่บ้านกุดจอก ยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ วิถีชีวิต อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

หมู่บ้านกุดจอก เป็นชุมชนที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบไปกลับในวันเดียว ในหนึ่งวัน หรือการท่องเที่ยวในชุมชนที่ใกล้เคียงที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ได้ เพราะมีความสะดวกในการเดินทางด้วยถนนทางหลวง และถนนชนบท

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นลาวครั้ง ถือเป็นมรดกสำคัญของหมู่บ้านกุดจอกที่ได้ผสมผสานอารยธรรมไทยลาว เข้าด้วยอย่างลงตัวและเหมาะสม ได้กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเวทีจัดแสดงวัฒนธรรมของชาวลาวครั้งได้เป็นอย่างดีเพราะเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวทั้งผลิตภัณฑ์ OTOP และวิถีชีวิตด้านอาหาร และที่อยู่อาศัย

2.3 ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของหมู่บ้านกุดจอก ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนกุดจอกทำหน้าที่ในการช่วยกันดูแลรักษาและปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงชีพ ความสะดวกสบายในความเป็นอยู่และความปลอดภัยในชีวิต

ทั้งนี้เพราะหมู่บ้านกุดจอกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อยู่แล้วชาวบ้านมีความรักและมีจิตสำนึกในการรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น จึงร่วมมือกันในการดูแล รักษา และอนุรักษ์ให้มีความอุดมสมบูรณ์เช่นนี้ตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลนา คลังชำนาญ (2552) ที่พบว่า การปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ ไตสัมพันธ์มงคล (2549) ที่พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยมีพันธกิจในการกระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักและมีส่วนร่วมพัฒนาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยว สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และพัฒนาศักยภาพการให้บริการของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของหมู่บ้านกุดจอก

นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังสามารถสรุปศักยภาพของสังคมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านกุดจอกได้อีกดังนี้

3.1 การสนับสนุน ส่งเสริมการเป็นชุมชนท่องเที่ยว มีการสนับสนุนวิทยากรมาจัดการองค์ความรู้ การปรับปรุงการผลิต มีสถาบันการศึกษาเข้ามาทำวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าและพัฒนา การท่องเที่ยว

3.2 ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์มีความรู้ ความสามารถ รวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง สามารถสร้างนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ มีความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว มีการรวมกลุ่มผู้ผลิตในชุมชน เพื่อการผลิตการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิต

3.3 คนในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถประยุกต์เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวได้ มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งที่อยู่ในหมู่บ้านและใกล้เคียงตามเส้นทางผ่าน ได้แก่ วัดศรีสโมสร พิพิธภัณฑวัตถุปากคลองมะขามเฒ่า อนุสาวรีย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

3.4 เป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยวที่ใกล้กรุงเทพฯ ระยะห่างเพียง 216 กิโลเมตร เดินทางประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง มีถนนทางเข้าสะดวก มีเส้นทางที่เชื่อมโยงจากแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนไปยังแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ชุมชนมีบริการรถจักรยานไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ชมบริเวณโดยรอบหมู่บ้านได้ รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลผ่านเวปเพจของชุมชน

3.5 มีพิพิธภัณฑวัตถุท้องถิ่นลาวครั้ง มรดกผสมผสานอารยธรรมไทย-ลาว เป็นศูนย์การเรียนรู้ และจัดแสดงวัฒนธรรมของชาวลาวครั้ง ชาวบ้านมีอัยาศัยที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว ชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ การทอผ้าที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ คุณสมบัติไม่เหมือนที่อื่น, มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนกุดจอก มีการจัดซุ้ม

วัฒนธรรมต่าง ๆ ตามบ้าน และยังมีกรออกแบบกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

ผลจากการวิเคราะห์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของหมู่บ้านกุดจอก พบว่า มีจุดแข็งทั้งในด้านประชาชนในชุมชน ทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรด้านประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนเส้นทางคมนาคมขนส่ง และระยะทางที่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯ มากนัก การส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยจุดแข็งดังกล่าวมาข้างต้น จะเป็นกระบวนการ วิธีการที่เหมาะสม และสามารถส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อค้นพบว่า หมู่บ้านกุดจอก มีจุดอ่อนหลายประการ เช่น 1. คนในชุมชนบางส่วน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ยังขาดความสนใจและภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และยังไม่สามารถแปลงเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวได้และยังขาดความร่วมมือจากชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว 2. หมู่บ้านยังขาดการดูแลทำให้เกิดความเสื่อมโทรม พื้นที่ภายในชุมชนบางส่วนยังไม่ได้รับการดูแลในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน 3. สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ยังไม่สมบูรณ์ทำให้นักท่องเที่ยวอาจจะไม่ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่ควร เช่น ห้องน้ำ ถนนในหมู่บ้านแคบ รถเดินทางได้ทางเดียว เป็นต้น

นอกจากนี้ ในชุมชนยังขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่ ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวตามยุคตามสมัย กิจกรรมไม่มีความหลากหลาย, ขาดการส่งเสริมการตลาด และการสื่อสารการตลาดเพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว, ขาดความเชื่อมโยงความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายระหว่างผู้ผลิต ชุมชน และภาครัฐ ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้น องค์กรชุมชนควรจะต้องมีการแก้ไขอุปสรรคดังกล่าวอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง ปัญหาเรื่องการขาดระบบการคมนาคมสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว ระบบขนส่งสาธารณะไม่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ต้องใช้การเดินทางด้วยพาหนะส่วนตัว, ขาดมาตรฐานในด้านการบริการ เช่น ไม่มีที่พักแรม ร้านอาหารที่มีมาตรฐาน เพราะฉะนั้นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของหมู่บ้านกุดจอกควรที่จะพัฒนาจากข้อค้นพบด้านการสร้างโอกาสให้กับชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยการขจัดจุดอ่อนและเสริมสร้างจุดแข็งจากที่กล่าวมาแล้ว พร้อมด้วยการพัฒนา การสร้างสรรค์ภายในกรอบขององค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ตามแนวคิดของ Collier & Harraway (1997) คือ 1. แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 3. การเข้าไปถึง (Accessibility)

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของลาวครั้ง หมู่บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท
2. ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นำประยุกต์รูปแบบของสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความโดดเด่น และแตกต่างจากแหล่ง

ท่องเที่ยวอื่นๆ และจัดทำแผนการตลาดแบบบูรณาการให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย รวมถึงการส่งออกต่างประเทศ

3. ศึกษาเปรียบเทียบภูมิปัญญาวัฒนธรรมลาวครั้งในพื้นที่ต่างๆ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ในการย้ายถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

4. ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดชัยนาท

บรรณานุกรม

นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท. สัมภาษณ์รายการเดินหน้าประเทศไทย. วันจันทร์ที่ 4 พฤษภาคม 2558.

บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิชาการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

มุกทริกา พุกษาพงษ์. (2555). “เที่ยวอย่างเข้าใจไปกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.” ผู้จัดการออนไลน์.

ลลนา คลังชำนาญ. (2552). การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนแบบบูรณาการในจังหวัดชัยภูมิ. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

ศิริรัตน์ โตสัมพันธ์มงคล. (2549). การวางแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในจังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เครื่องมือสำคัญนำไปสู่ชุมชนยั่งยืน. กรุงเทพฯ : องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

อุดม รื่นพานิช. (2560). คุณป้านักประดิษฐ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561 จาก www.thairath.co.th/content/745122.

ธีระ สิ้นเดชารักษ์ และ วิชาญ กิตติรัตนพันธ์. (2565). การประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 17(1): 34 -45.

Richards, G. (2011). Creativity and tourism: the state of the art. *Annals of Tourism Research*. 38: 1225-1253.

Raymond, C. (2007). “Creative Tourism New Zealand: The practical challenges of developing creative tourism.” In Greg Richards and Julie Wilson (Eds.). *Tourism, Creativity and Development*. New York : Routledge.

